

Mottagare
Regionstyrelsen

Förslag till "Policy för Gotlands vatten- och avloppsförsörjning 2040"

Förslag till beslut i regionstyrelsen för beslut i regionfullmäktige

- att föreslå regionfullmäktige att anta "Policy för Gotlands vatten- och avloppsförsörjning 2040".
- att föreslå regionfullmäktige att ovannämnda policy ersätter "Vision och strategi för Gotlands vatten- och avloppsförsörjning 2030", som därmed förklaras ej längre giltig.

Sammanfattning

"Vision och strategi för Gotlands VA-försörjning 2030" antogs av regionfullmäktige 2017-12-18 och har inte reviderats sedan dess. I oktober 2022 inleddes arbetet med att ta fram en reviderad VA-strategi.

Den reviderade strategin föreslås byta namn till "Policy för Gotlands vatten- och avloppsförsörjning 2040", förkortat "VA-policy 2040". Det har även skett en del förändringar i både upplägg och innehåll.

Under framtagandet av VA-policy 2040 har workshoppar genomförts med både politiker och tjänstepersoner. Policyn antogs av tekniska nämnden 2024-01-18 (TN §3).

Ärendebeskrivning

"Vision och strategi för Gotlands VA-försörjning 2030" (förkortat VA-strategi 2030) antogs av regionfullmäktige 2017-12-18. Syftet med strategin var att tydliggöra hur mål och strategier i Region Gotlands utvecklingsprogram, Vision 2025, skulle verkställas inom VA-försörjningen och att lägga grunden för en långsiktigt hållbar VA-planering för Gotland. Arbetet började med ett nuläge och ett önskat framtida läge, därefter antogs VA-strategi 2030 av regionfullmäktige.

Med utgångspunkt i denna VA-strategi, kunde därefter arbetet starta med att ta fram en vatten- och avloppsplan för Gotland (VA-plan 2018) med dess sju delplaner. VA-planen antogs av tekniska nämnden. Framtagandearbetet följde Havs- och vattenmyndighetens "Vägledning för kommunal VA-planering för hållbar VA-försörjning och god vattenstatus" (rapport 2014:1).

VA-strategi 2030 anger att det är lämpligt att se över och vid behov revidera VA-strategin i början av varje mandatperiod. Den har dock inte reviderats någon gång efter antagandet. Däremot har alla åtgärdslistor i VA-plan 2018 och delplanerna uppdaterats vid tre tillfällen, 2020-03-18, 2021-03-31 och 2022-04-20.

Arbetet med översyn av VA-strategi 2030, som nu föreslås byta namn till ”Policy för Gotlands vatten- och avloppsförsörjning 2040”, förkortat ”VA-policy 2040”, inleddes hösten 2022. Arbetet startade med en workshop med politiker från tekniska nämnden och miljö- och byggnadsnämnden samt utvalda tjänstepersoner från teknikförvaltningen, samhällsbyggnadsförvaltningen och regionstyrelseförvaltningen.

Under workshopen fanns enighet om att det är regionfullmäktige som är avsändare av policyn och det är tjänstepersoner som är mottagare. Tjänstepersoner ansvarar för att förmedla vidare informationen till boende, besökare och verksamhetsutövare. Vidare fanns enighet kring att alla sex övergripande strategier skulle vara kvar. Fem av strategierna har behållits men uppdaterats och benämns istället polycypunkter, medan en av strategierna utgått och ersatts av en ny policy som kretsar kring hållbarhet.

Den största övergripande förändringen i VA-policy 2040, jämfört med VA-strategi 2030, är att den inte längre innehåller en ”egen” vision för VA-försörjningen. För att tydliggöra att VA-försörjningen direkt kopplar till den regionala utvecklingsstrategin – Vårt Gotland 2040 – används istället dess politiskt antagna vision. Ytterligare en övergripande förändring är att de nuvarande sex strategierna istället benämns som polycypunkter.

Andra övergripande förändringar är:

- Strategi nr 1 utgår. ”Boende och verksamhetsutövare på Gotland ska veta var VA-försörjningen ska vara enskild och var den ska vara allmän” från VA-strategi 2030 saknas i VA-policy 2040 då den var formulerad som en strategi.
- Policy nr 1 i VA-policy 2040 motsvarar strategi nr 4 i VA-strategi 2030.
- Policy nr 2 i VA-policy 2040 har utökats till att även gälla spillvatten och dagvatten, inte enbart dricksvatten. Det har också förtydligats att VA-försörjningen, utöver att vara robust, också ska vara driftsäker, ha redundans och vara resilient.
- Policy nr 3 i VA-policy 2040 innehåller en mindre omformulering jämfört med VA-strategi 2030.
- Policy nr 4 i VA-policy 2040 är ny.
- Policy nr 5 har i VA-policy 2040 utvecklats vad som menas med ”god”.
- Policy nr 6 i VA-policy 2040 har ”långsiktigt ekonomiskt” ersatts med ”samhällsekoniskt”.
- De 27 tidigare understrategierna har uppdaterats och utökats till 28 strategier.

VA-policyn innehåller en bilaga (utgör inte en del av policyn), som förklarar hur VA-policy 2040 förhåller sig till vissa andra styrande dokument och planer inom Region Gotland och vissa dokument från andra myndigheter. Bilagan tydliggör också skillnaden mellan den nuvarande VA-strategi 2030 och förslag till ny VA-policy 2040.

Bedömning

Regionstyrelseförvaltningen delar teknikförvaltningens bild av att det fanns ett behov av att revidera nuvarande VA-strategi 2030, som antogs i slutet av 2017. Skälen är flera; Länsstyrelsen fastställde 2018 en regional vattenförsörjningsplan och Region Gotland har sedan 2021 en ny regional utvecklingsstrategi med tillhörande genomförandeprogram. Slutligen har arbetet med en ny översiktsplan för Region Gotland kommit så långt att regionstyrelsen nyligen godkänt att förslaget ställs ut för granskning med start i mars 2024. I kombination med lagändringen som ålägger kommunerna att ta fram en vattentjänstplan är det därför sammantaget ett väl valt tillfälle att revidera VA-policyn.

Regionstyrelseförvaltningen kan konstatera att de begränsade ändringar som gjordes efter tekniska nämndens arbetsutskott är införda i föreliggande förslag. För mer information kring dessa ändringar hänvisas till teknikförvaltningens tjänsteskrivelse, daterad 2024-01-15.

Bedömning av konsekvenser i tvärperspektiv

1. Rättslig grund/rättsligt perspektiv

Genom förändringar i lagen (2006:412) om allmänna vattentjänster gäller från den 1 januari 2024 att varje kommun ska ha en aktuell vattentjänstplan, antagen av kommunfullmäktige. Parallellt med arbetet att ta fram förslag till VA-policy 2040 har det därför pågått ett arbete med att ta fram en vattentjänstplan, med VA-policy 2040 som grund.

När VA-policyn 2040 och vattentjänstplanen väl har antagits föreslår teknikförvaltningen att arbetet med att uppdatera resterande VA-delplaner fortsätter. Det bör även, menar teknikförvaltningen, initieras ett arbete med att utvärdera om det behövs ett samlingsdokument som motsvarar nuvarande VA-plan 2018, då kommande vattentjänstplan inte fyller denna funktion.

2. Ekonomiskt perspektiv

Ovannämnda vattentjänstplan kommer, tillsammans med uppdateringen av övriga VA-delplaner, konkretisera vilka aktiviteter som behöver genomföras, dess kostnader och personalbehov. VA-policy 2040 innehåller inga konkreta aktiviteter och därmed inte heller några kostnader. Dess funktion är att utgöra en grund för kommande aktiviteter och vara vägledande för beslut och styrning.

3. Barnperspektiv

VA-policy 2040 innehåller flera delar som är grundläggande för kommande generationer. Våra vattenresurser och allmänna VA-anläggningar måste skyddas idag och långsiktigt. Det är mer aktuellt än på länge att säkerställa att vi har en VA-försörjning som är motståndskraftig mot yttre påverkan och som klarar olika typer av störningar. Den måste utformas med redundans, samt vara robust och resiliert. Kommande generationer är också betjänta av att miljökvalitetsnormer och andra miljöaspekter sätter gränser för utsläpp och överutnyttjande av vattenkällor och att anläggningar utformas med ett ekonomiskt och miljömässigt helhetsperspektiv.

4. Jämställdhetsperspektiv

Bedömningen är att VA-försörjning är könsneutralt, eftersom alla behöver dricksvatten och rena vattendrag.

5. Landsbygdsäkring/geografiskt perspektiv

I den kommande vattentjänstplanen kommer utbyggnad av allmän VA-försörjning prioriteras enligt VA-huvudmannens skyldighet i lagen om allmänna vattentjänster. Nuvarande bedömning ligger till grund för en uppdatering av utbyggnadsprioritering, bland annat på landsbygden. En sådan planering säkerställer att de befintliga områden som har störst behov av VA-utbyggnad prioriteras. Genom en väl genomtänkt utbyggnadsplan kan dessutom kostnaderna hållas nere för utbygganden. I VA-policy 2040 finns också en strategi som anger att Region Gotland ska stödja de fastighetsägare som har egen VA-försörjning, så kallad enskild VA-lösning.

6. Klimat- och miljöperspektiv

Nyttjande av vatten för människans behov innebär alltid en miljöpåverkan. Förslaget till VA-policyn 2040 bedöms ha god möjlighet att styra Region Gotlands VA-verksamhet i en riktning som strävar efter en så låg klimat- och miljöpåverkan som möjligt.

Beslutsunderlag

Tjänsteskrivelse regionstyrelseförvaltningen, daterad 2024-02-08

Tekniska nämnden, 2024-01-18, § 3

Tjänsteskrivelse teknikförvaltningen, daterad 2024-01-15

Policy för Gotlands vatten- och avloppsförsörjning 2040, daterad 2024-01-15

Regionstyrelseförvaltningen

Stefan Hollmark
Regiondirektör

Stefan Persson
Regional utvecklingsdirektör

Skickas till

TN-reg

MBN-reg